

1^ο Εργαστήριο Ζωγραφικής

1^ο Εργαστήριο Ζωγραφικής/ΤΕΕΤ

Υπεύθυνοι: Γιάννης Ζιώγας, Ζωγράφος, Αναπληρωτής Καθηγητής
Σύνθια Γεροθανασίου, ΕΕΠ
Θόδωρος Ζυρπιάδης, ΕΕΠ

12^η & 13^η βδομάδα/εαρινού 2019-20

Η Τέχνη αντανακλά την κοινωνία σε καιρούς πανδημιών

Πίτερ Μπρέγκελ ο πρεσβύτερος, *Ο θρίαμβος του θανάτου*, περ.1562, λάδι σε ξύλο, 117 x 162 cm, Μουσείο Πράδο, Μαδρίτη

Η πανδημία της πανώλης, του «μαύρου θανάτου», σάρωσε την ευρωπαϊκή ήπειρο τον 14^ο αιώνα.

«Τα ζωγραφικά έργα είναι, όπως και τα πλοία, οι απόλυτες ετεροτοπίες. Ταξιδεύουν στο χρόνο. Κατώφλια σε οικείους, πρωτόγνωρους ή παράξενους τόπους, φαντασιακούς, ουτοπικούς, δυστοπικούς, εξιδανικευμένους. Ποτέ δεν αναπαριστούν απλώς τον κόσμο, τον ανακατασκευάζουν. Μεταφέρουν, με τα δικά τους εκφραστικά μέσα, απόηχους, δοξασίες, φιλοσοφικές και πολιτικές αντιλήψεις, μετουσιωμένες επιθυμίες, βιώματα ακατέργαστα ή τροχισμένα από τη μνήμη, αδιόρατες ή φανερές επιρροές. Γίνονται αδιάψευστοι μάρτυρες ή πολύτιμοι αγγελιαφόροι με τους γρίφους και τους κώδικές τους, τελικά αναπόσπαστο τμήμα της συλλογικής μνήμης. Όσες φορές κι αν έχει εξαγγελθεί ο θάνατος της ζωγραφικής «πάντα κάτι μένει να ζωγραφιστεί». Η γλώσσα της εξελίσσεται, εμπλουτίζεται, ανατρέπεται, ανανεώνεται. Το βλέμμα της αλλάζει μαζί με τους ανθρώπους μέσα στο χρόνο και αλλάζει και τα δικά τους βλέμματα.

Αντουάν Βιέρτζ, *Η πρόωγη ταφή*, 1854, λάδια σε καμβά, 160 x 235 cm, Μουσείο Βιέρτζ, Βρυξέλλες

Η μεγάλη συχνότητα των επιδημιών χολέρας, η γρήγορη διασπορά και ο επώδυνος θάνατος που προκαλούσε, μαζί με την άγνοια για τις αιτίες της, ακριβώς όπως και με την περίπτωση της πανούκλας, δημιούργησαν ένα εκτεταμένο κλίμα φόβου στις κοινωνίες της εποχής που συνοδευόταν από αισθήματα αποστροφής για τα θύματα. Αντιμετωπίζονταν ως μιάσματα, και τους έθαβαν βιαστικά σε μια προσπάθεια να σταματήσουν την εξάπλωση.

Η πρακτική αυτή για την οποία έχουμε αρκετές μαρτυρίες σε Ευρώπη και Αμερική δεν άργησε να συναντηθεί με έναν άλλο φόβο επίσης διαδεδομένο στο συλλογικό ασυνείδητο, τον φόβο του να θαφτεί κάποιος ζωντανός...

Άρνολντ Μπέκλιν, *Η πανούκλα*, 1898, τέμπρα σε ξύλο, Μουσείο Τέχνης, Βασιλεία

Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα μία ακόμα πανδημία πανούκλας σάρωσε την Ευρώπη. Ο Ελβετός ζωγράφος Άρνολντ Μπέκλιν (Arnold Böcklin, 1827- 1901) αποτύπωσε ζωγραφικά με τον ιδιότυπο συμβολισμό του, το 1898, τον τραυματικό απόηχο του γεγονότος δίνοντάς του σχεδόν μυθικές διαστάσεις.

Έγκον Σίλε, *Η οικογένεια*, 1918, λάδια σε καμβά, 150 × 160.8 cm, Πινακοθήκη Μπελβεντέρε, Βιέννη

Η «ισπανική» γρίπη είναι η πρώτη από τις τρεις μεγάλες πανδημίες γρίπης που συντάραξαν την ανθρωπότητα τον εικοστό αιώνα. Μέσα σε λιγότερο από δυο χρόνια προσέβαλε το ένα τρίτο του παγκόσμιου πληθυσμού της γης και άφησε πίσω της πάνω από είκοσι εκατομμύρια θύματα.

Ντέιβιντ Βοϊνάροβιτς, *Η Ιστορία με κρατάει ξύπνιο τη νύχτα* (για τη Ρίλο Χμίελορζ), 1986. Ακρυλικά, βαφές ψεκασμού και κολλάζ σε ταμπλό, 170,2 x 200 cm. Συλλογή John P. Axelrod. Φωτογραφία από τον Ron Cowie

Ντέιβιντ Βοϊνάροβιτς, τολμηρός, προκλητικός και εξωστρεφής φάτισε, συχνά με τρόπο ακραίο, τις σκοτεινές πλευρές της αμερικάνικης κοινωνίας όπως εκδιπλώθηκαν με αφορμή την πανδημία του AIDS.

Μίλο Μανάρα, *Και τώρα έχεις να κάνεις μαζί μου*, 2020. Σειρά από εικόνες που δημοσίευσε στον λογαριασμό του στο twitter αποτείνοντας φόρο τιμής στις εργαζόμενες στη μάχη κατά της πανδημίας

Οι χάρτινες, αισθησιακές πρωταγωνίστριες της εργογραφίας του ντύνονται τα ρούχα της δουλειάς και γίνονται για λίγο τα κορίτσια της διπλανής πόρτας, οι ανώνυμες ηρωίδες στον καιρό της πανδημίας. Στην πιο διάσημη, από τη σειρά, εικόνα, η νοσηλεύτρια στέκεται αποφασιστικά μπροστά στον ιό εμποδίζοντάς τον να εισβάλει...»

«Ζωγραφικά βλήματα σε καιρούς πανδημιών» Ανδρέας Μαράτος,
ζωγράφος, υποψήφιος διδ. φιλοσοφίας
Απρίλιος 2020